

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fieca apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua oră
12 fil., a treia oră 10 fil.

Tot ce privesce fieca,
să se adreseze la Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea Unirii

in
Blaș.

Foe bisericescă-politică.

Anul XII.

Blaș 11 Octobre 1902.

Numărul 41.

REGELE MATIA.

În 12 l. c. va fi desvelită în Cluș, în vechia capitală a Transilvaniei, statua unuia dintre cei mai mari și mai glorioși domnitori ai Ungariei, a regelui Matia Huneadi. În orașul Cluș s'a născut acest mare domnitor, din vestita familie a Huneadiștilor. Casa în care Matia a vădit lumina zilei, stă și astăzi, și acum i-s'a ridicat și monument în mijlocul pieței, spre vecinică aducere aminte de regele mare, care a iubit dreptatea.

Bărbații cei mari și ilustrii servesc de fală neamului, din care au ieșit și din care își trag originea, și dacă azi fală și mândrie simțesc magiarii la desvelirea statuei nemuritorului rege, fală și mândrie trebuie să simțim și noi, că acest rege brav a fost român de origine, fiu al poporului nostru.

Dacă bărbații mari sînt fala și gloria popoarelor, nu e de mirat, dacă de multe ori, mai multe națiuni să întrec a dovedi, că unul sau altul, dintre bărbații cei mari, aparțin națiunii lor.

Așa s'a întimplat și cu familia Huneadiștilor. Truditu-s'au istoricii dușmani ai neamului nostru ca să arete și să documenteze, că familia Huneadiștilor nu e de origine română! Și acesta cu deosebire în timpul mai nou, când șovinismul și ura lor în contra noastră nu mai cunoscă margini! Dór cum se pótă recunósce ei, că Ioan Huneadi, eroul legendar al evului mediú, zidul, de care s'a spart și spulberat valul crotropitor al năvălirilor turcesci, și fiul acestuia, marele și glorioș rege Matia, au fost români de origine?!

Zădarnice înse au fost toate încercările lor, de a-l face pe Huneadi magiar, orî chiar și sêrb, numai român

să nu fie: adevêrul istoric n'a putut fi intunecat, și azi clar străluce, documentată priu acte autentice, originea românescă a familiei Huneadiștilor.

Chiar și cel mai înverșunat dușman al nostru, istoricul Paul Hunfalvy, în opul său „Az oláhok története“ până la Mihaiú Viteazul, — a fost silit să recunósca originea românescă a acestei gloriose familii.

Renumită ajunge a fi această familie prin eroul Ioan (Ioan) Huneadi, tatăl lui Matia.

Pe moșul lui Ioan Huneadi l'a chemat Șerban, pe tatăl său Voicu, er pe doi unchi ai săi Mogoș și Radul — tot atâtea nume neaoșe românesci.

În diplomele și actele de sub regii Ungariei Sigismund și Vladislau I. adese ori Ioan Huneadi e supra numit „Olahus“.

Nu se scie, că numirea acesta „Olahus“, nu e cumva o traducere a vechiului connume a Huneadiștilor, care ar fi fost „Românul“, — orî indică numai originea română a familiei.

Orî cum ar fi înse, din ea apare clar românitatea familiei, care, de sigur, connumele de Hunyad l'a folosit numai după posesiunea cetății Huneadóra, dăruiată de regii Ungariei încă lui Voic, tatăl lui Ioan.

Cui să nu-i fie cunoscute vitejiile și bravurile lui Ioan Huneadi tatăl, — și cine să nu fi audît despre înțelepciunea, iubirea de adevêr și dreptate a fiului său, a regelui Matia?!

La anul 1457 în 23 Novembre móre, tinêrul rege al Ungariei Ladislau al V-lea în Praga, în etate abia de 18 ani.

Tulburările mari din țară, pricinuite prin decapitarea nevinovatului Ladislau Huneadi, cel mai mare fiu a lui Ioan, cresc acum și mai tare în prēja alegerii noului rege, și par-

tida Huneadiștilor, care sub conducerea lui Michail Szilágyi a crescut în mod însemnat, acum nu dorește numai resbunare pentru mórtea lui Ladislau, ci pretinde chiar alegerea lui Matia de rege.

Ast fel se întimplă, că sub forța împrejurărilor, la anul 1458 în 24 Ianuar, Matia Huneadi, a fost proclamat de rege al Ungariei.

În 16 Februar, scăpat din Praga de la Podiebrad, regele boem, unde a fost dus în închisóre de Ladislau al V, tinêrul rege, abia de 15 ani, intră cu triumf în capitala țării.

S'a încoronat abia la anul 1464, în 29 Martie la Dumineca floriilor, când a recăștigat coróna din mânilor împêratului Friederich III-lea.

Matia a domnit până la anul 1490 6 April dimineța, când a murit în Viena în etate de 47 ani, după 32 ani domnie.

Nu e locul să descriem aici amănunțit domnia acestui rege mare, pe care națiunea noastră l'a dat domnitor acestei țări.

Istoria nepreocupată l'a pus și l'a ridicat la rangul de „mare“ între „cei mari“ și posteritatea, prin statuă îi eterniséză acum amintirea.

Un geniú puternic fiind, a dispus de toate însușirile geniale ale spiritelor mari, neîntrecut era, ca ostaș, bărbat de stat și diplomat.

Ambițios de la fire și iubitor de pompă ca rege, cu inima caldă, sinceră și deschisă către supuși, nu făcea deosebire între domn și iobag, între oligarhi și țărani.

Sufletul acestui rege nobil, s'a scoborit între poporul din care a ieșit, nu și-a uitat de originea sa nici din înălțimea regală, a îmbunătățit intru cât a putut sórtea nefericiților iobagi, le-a făcut dreptate și i-a apărat în contra oligarhilor asupritori. Dór ca un echoú de veacuri

Cetiți! — BEN HUR — Cetiți!

— Unul dintre cele mai sensaționale, instructive și moralisátore romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil.

A apărut în editura „Unirei“.

s'a păstrat până azi în gura poporului proverbial: „A murit Matia și cu el dreptatea!“

Iubirea lui față de știință, de artă, nu cunoștea margini. Avea un gust fin estetic în artă, și curtea sa era locul de întâlnire, a celor mai renumiți artiști și literați de pe atunci.

Școlile înființate de dînsul, biblioteca renumită de vre-o 10.000 tomuri, picturile și iconele frumoase de pe altarele bisericilor, făcute în styl renaissance, și cari se mai păstrează și acum, edificiile pompoase zidite la porunca lui, ca palatele din Buda și Visegrad, și cetatea strămoșească a Huniadiștilor din Hunedóra, au vestit și vor vesti, mărirea și gloria lui Matia în timp de pace, — ér luptele lui și învingerile lui, actele și succesele lui diplomatice, arată pe ostașul și diplomatul brav și consumat.

Nu negăm că Matia ajungînd rege, a fost pierdut pentru națiunea noastră, și că ar fi putut face pentru noi mai mult de cât a făcut — înțeleg special pentru noi, pentru români.

Noi înse sîrbătorim în el geniul, puterea de viață a neamului nostru, care a dat țării acesteia, nu numai pe cel mai mare erou, pe Ioan Hunyadi, ci și pe cel mai mare rege, pe Matia!

Și în fața desvîlirii monumentului regelui Matia, când magiarii îl sîrbătoresc pe acest mare rege din al lor punct de vedere — și noi trebuie să ne aducem aminte, că Matia a fost de viță român, pentru că bărbatul mari sint fala neamului lor.

Ér din incidentul sîrbărilor acestora, noi ținem să reinprospetăm în memoria concetățenilor noștri magiari, că poporul acesta românesc, care e considerat de ei ca străin, și e huiduit și prigonit, neîndreptățit, are și el mari și neperitóre merite pentru patrie!

Sîngele românesc, vîrsat de fiii poporului nostru din districtele Caransebeșului, Mihald (Mehadia) și Hațeg, în luptele cu Turcii, conduși în luptă de Iancu Hunyadi, cel mai mare erou al patriei și fiu al neamului, au mîntuit țara de perire — și Matia din sînge român și el, a fost cel mai glorios domnitor al acestei țări!

Și când în concetățenii noștri sîrbéză memoria regelui Matia, întru cât a fost „rege“ al Ungariei, — și noi în tăcere și cu pietate să ne gîndim la el, întru cât a fost român, ca din virtuțile și gloria străbunilor, să ne inspirăm și întărim, în lupta pentru apărarea bisericii și a neamului nostru prigonit.

În cauza propunerii limbii magiare.
— Cetitorii noștri cunosc deja cerculariul, dat de autoritatea bisericăscă superioară din Archidieceasă. În cauza propunerii limbii magiare în școlile populare, de astă dată le comunicăm, că și Ordinariatul de Lugos a dat un asemenea cerculariul, cu datul 19 Sept. n. Estragem câte-va pasajii, spre a arăta ce s'a dispus.

Cerculariul reproduce din cunoscuta ordinațiune ministerială punctele mai însemnate și apoi schițînd cuprinsul celor alalte, adaugă:

„Pe cum rezultă din textul acestei ordinațiuni, dispozițiunile sale privitor la propunerea limbii magiare, sint o reinprospetare a dispozițiunilor cuprinse și înșirate mai cu de a mîeruntul în ordinațiunea ministerială cu Nr. 17284 din 25 Iunie 1879 prin care, pe baza §-ului 4 al Art. de Lege XVIII. din 1879 s'a determinat planul de învățămînt pentru toate școlile populare din țară cu limba de propunere ne magiară.

„Acest plan de învățămînt pentru școlile populare din Diecesa noastră, s'a publicat și s'a espus în mod amănunțit în Statutele scolastice, date din partea acestui Ordinariat sub Nr. 1603 din 24—28 Novembre 1879, cari sint și acuma în vîgore și cari se află la fie care din oficiile noastre parohiale. — O sigură observare și respective îndreptare avem de a face la planul tehnic, publicat în Statutele noastre scolastice, și anume la pagina 69 în rubrica a doua „Intuițiunea și propunerea limbii magiare“ în despărțămîntul împreunat V—VI, în loc de 1 oră sint a se pune 2 ore; ér la pag. 70 în planul tehnic pentru școala cu doi învățători, la aceeași rubrică

FEUILLETON.

Un buchet de rose.

I.

Înainte de acésta cu vre-o câți-va ani, sosi în Roma, cătră finea lui April, un om de elita, ținuta lui era elegantă, dar fața-i palidă îi spunea, că e atins de ceva morib, de care nici nu va scăpa. Descălecând în unul din cele mai elegante hotele, în zilele prime să părea, că e turist; peste zi visita în trăsura monumentele Celășil eterne, ér în orele de repaus se ocupa cu lectura și pictura.

În urmă trupul începu a-i denega serviciul. Îngrijat el chemă un medic. Acesta îi spuse verde în ochi, că nu mai este nici o sperare, și îi recomandă, să-și ordineză afacerile, căci i-se apropie vremea de ducă. Morbosul nevrînd să-și credă medicului, să plînsese hotelierului, care, pentru ca să îl linișcescă, i-a promis, că va consulta el un alt medic, care se bucură de o reputațiune foarte bună. Același fu răspunsul medicului consultat de hotelier, cu deosebirea, că acesta a vorbit în un ton mai blînd, ca să liniștescă pe bolnav.

Cîteva zile după aceea se presintă la hotel o damă, de etate înaintată, care se rógă, să fie condusă în chilia tînerului morbos. Întrînd în chilie, ea i-se aruncă în grumazi și esclamă suspinînd: „O Carol, inbitul meu Carol.“ Tînerul îi răspunde cu ulmire: „Dar Dta mamă dragă, cum de ai ajuns aici?“ Recu-

legîndu-se mamă-sa îi răspunde: „Verișora mea Ana m'a făcut să vii; odată te-a vîzut preumblîndu-te pe Pincio, și aflîndu-ți adresa mi-a trimis-o, scriindu-mi, că tu ești rîu. Alaltă erl mi-a telegrafat, că ești bolnav. Cređi deci, că am putut să nu alerg la tine. De cincî ani plîng după tine, dór te aduce Dumnezeu în calea mea.“ — „O mamă, tu ești o minune de bunătate“ și năpădindu-l lacrimile îi prinde mîna și i-o sîrntă.

„De acum eu nu te mai părăsesc, rămîn aici cu tine până ce te vîd deplin sănătos.“ — „Până când îmi vei închide ochii, murmură bolnavul; nu-ți mai faceiului mamă, vindecarea mea e imposibilă, eu simt că mor. . . .“

II.

Acest om cu adevărat se puté numi „copilul lacrimilor“. Trăgîndu-și originea din o familie veche, favorisată de sörte, Carol a primit de la Dumnezeu tóte calitățile, cari i-au putut asigura un viitor strălucit. Dar póte, că norocul e supus la cele mai multe probe, căroro Carol nu li-s'a opus. Ajungînd în lume, el nu visa alt ceva de cât plăceri și bucurii; principiile sale religioase îl făceau să se tragă de lături, saș să le de drumul. Se căsătorii, ajunse la Monaco, unde vîndu unuî Angles bijuteriile soției sale. Acésta porni proces de divorț, și se despărțiră. Auđind acésta tatăl seú, mri de supărare. Când i-aú administrat sacramentele müribunđilor, el a zis: „Dómne eu îl iert, tu veđi, că eu mor pentru el!“

De azi încolo Carol să ținé, că e blăstemat. Dorul mamei îi usca inima. Se luă după aventuri, și numai din când în când mai scria mamei sale câte ceva. În 5 ani

numai odată a vizitat orașul seú natal, dar nici atunci nu a îndrăsnit să între în el. De departe se uita cu jale la castelul, în care și-a petrecut copilăria, dar suvenirile dulci se amestecău cu muștrările conștiinței. Se duse la cimitir, și după vre-o câteva minute, aflînd mormîntul tatălui seú, cădu în genuchi și începu a plînge.

Suferințele morale, muștrările conștiinței, viața scăpătată, ce a dus-o și care i-a sdrobotit și sănătatea, tóte aceste l'aú impedit să-și pună piciorul în curtea mamei sale. În unele momente îi vinea să-și lete viața, dar gîndind la maica sa își zicea: „Mörtea mea va cauza mórea ei,“ și își părăsia planurile rele.

III.

Sosirea neașteptată a dómnei N. în Roma, între ast fel de împrejurări, a fost nu obiect de bucurie și tot odată de pedepsă pentru fiul seú. De ar mai fi avut numai un simțămînt creștinesc, ar fi socotit, că în mamă sa ceriul i-a trimis pe ingerul păzitor, care să-i recăștigi liniscea sufletesă, și să-l bage în calea cea bună. Dar după ce inima sörmanului rătăcit era mai capabilă poftelor pămîntesci, nu s'a deschis impresiunilor celor de sus.

Cu pîtrunderea, carea o aú mamele, dómna N. observă imediat schimbarea fiului seú. Ea cetea în fundul inimei lui o iubire de mamă fragedă, dar nu găsia nici o scînteie de credință. Și numai dacă pronunța înaintea lui numele lui Dumnezeu, îl impresionă de tot rîu. Deja de la început i-a zis el: „Mamă dragă, fă-mi plăcerea și rămîi cu mine, societatea Dtale mi e așa de dragă, vorbește-mi despre ce vreal, numai despre religione nu. Eu nu mai cred, numai într'un lucru, știî în ce?“

și în același despărțimint în loc de 2 ore sînt a se pune și ține 3 ore, ca ast fel să corăspundă întru tôte planul ministerial, să avem adecă 9 în loc de 8 ore și 6, în loc de 5 ore.

„După ce așa dar planul de învățămînt aflător în vigore la școlile noastre populare s'a întogmit după și pe baza pomenitei ordinațiuni ministeriale cu Nr. 17284 din 1879, noi, față de noua ordinațiune ministerială, mai întâi în general reîmprospetăm tuturor organelor noastre școlare subalterne exacta observare a Statutelor noastre școlastice, respective aplicarea planului de învățămînt cuprins și desfășurat înrînsule, atât la propunerea limbii magiare, cât și a celor alalte obiecte de învățămînt.

„În ce privește apoi în deosebi propunerea limbii magiare, observăm următoarele:

„1. Punctul de mănecare, afirmat în amîndouă ordinațiunile ministeriale mai des citate, pentru școlile cu limba de propunere ne magiară este acesta: „Centrul învățămîntului în școla poporală elementară îl constituie limba maternă, și în legătură cu această este a se propune limba magiară (Ordin. Nr. 17284—1879).“ Pentru punerea în aplicare a acestui principiu, în planul de învățămînt de la școlile cu un singur învățător — cum sînt ale noastre tôte afară de două. — sînt prescrise 17 ore pe săptămână. Prin urmare, în aceste ore sînt de a se propune amîndouă limbile, maternă și magiară, așa, ca pentru propunerea limbii magiare să se folosescă jumătate din acest timp, adecă 8½ ore la săptămână.

„2. La propunerea limbii magiare, doctele, încunjurând analizarea mai adîncă a formalismelor gramaticale și restringîndu-se numai la cele ce sînt neapărat de

lipsă la cunoșcerea și scrierea limbii, va urma metoda practică întru învățarea elevilor în această limbă. Țr spre deprinderea elevilor în limba și vorbirea magiară, amăsurat acelorăși dispozițiuni ministeriale, începînd cu clasa a două, va lua în folosință și cunoștințele câștigate de ei din aritmetică, și apoi treptat din geografie, din istorie și din elementele constituțiunii patriei.

„Țr când punem acestea în vederea doctelor privitor la propunerea în mod practică a obiectului obligator din cestiune, adecă a limbii magiare, în același timp cu tôte stăruința îl îndemnăm și le atragem atențiunea, ca să-și dea fără de crutare osteneala întru propunerea consciincioasă și cât se pôte mai practică și a tuturor celor alalte obiecte obligatōre de învățămînt în limba de propunere de la școlile noastre, adecă în limba română.

„Și apoi tot în același timp, nici cu această ocaziune, nu găsim cuvinte de ajuns spre a îndemna în Domnul cu țarie pe Onorații Frați Preoți, purtători ai oficiilor parohiale, să stăruiescă fără de încetare întru propunerea catehismului, ca ast fel treptat cu înaintarea elevilor în învățatură, să se înrădăcineze cât mai adînc în inimile lor cunoștința s. noastre religioase și frica Domnului, începutul a tôte înțelepciunea. Țr în calitatea lor de directori ai școlilor parohiale, aceiași Frați Preoți, să nu-și pregete a visita și controla cât mai adese ori mersul general al învățămîntului, făcîndu-și cu dragoste și cu alese cuvinte observările, și în cas de lipsă a raporta fără de întârziere protopopului asupra scăderilor de ori ce fel, ce le-ar afla în drumul propășirii școlare, și pe cari înșiși nu le-ar putea îndrepta.

„Procedînd numai în chipul acesta, preoții și învățătorii nostri, numai stăruind și unii și alții întru îndeplinirea cu scumpătate a datorințelor lor, numai cultivînd cu sirguintă și cu dragoste împrumutată bunele raporturi între dînșii și încunjurînd păgubitōrele animosități, certe și disensiuni, — vor sci asigura înflorirea școlii și prin această adevărată creștere și sănătōsa cultivare a scumpelor odrasle ale poporului românesc. Da, numai ast fel vor sci face preoții și învățătorii, ca același popor, să simtă mîngăiere întru privirea școlilor adăpostite sub aripele ocrotitōre ale bisericii, și prin această să se înduplece a jertfi cu plăcere și cu însuflețire crunta osteneală și grelele sudori ale feței pentru susținerea lor după multele pretensiuni ale timpurilor, ce petrecem.

„Cetire se va da prezentului nostru circular în cea mai apropiată ședință a senatelor școlastice, ce este a se ținea acuma la începutul anului școlastic.

„Lugoș. — Ședința consistorială din 19 Septembrie 1902.“

Am dat și acest cerculariū, pentru că nu putem pricepe, de ce confrății de la Arad, discutînd cu „Drapelul“ de la Lugoș, scriū următoarele: „Să nu fi cetit cel de la „Drapelul“ articolul ce a scris „Unirea“ în privința asta? Și de ce n'au nici o observație la cele făptuite de Consistorul din Blaș și scrise de „Unirea“. De ce nu vād ce se întimplă în pragul ușii lor: la Consistorul din Lugoș?“

Dar bine Die, ce s'au „făptuit“ la Blaș, și ce se „întimplă“ la Lugoș? Noi nu aflăm nimic estraordinar, cu atât mai puțin nimic, ce ar recere alarmarea opiniei pu-

și sărutîndu-i mănile zise: „Eū cred în iubirea Diale, dar numai în aceea.“

„Carol al meu, ți-ai ntit tu de Maica Preacurată, pe care o iubeai tu așa de tare când erai copil? Atunci îmi ziceai, că o iubesci mai mult de cât pe mine, căci pe când eū ți-s mamă pe pămînt, ea ți-e în ceri!“

„Tôte aceste sînt copilării, zise Carol surișînd. Și dacă într'adevăr ar exista cer, eū ași iubi pe Maica Preacurată, pentru că în ea te-ași afla pe Dta, și iubindu-o, ași cugeta, că te iubesc pe Dta. . . . Dar să lăsăm copilăriile aceste, azi nu mai sînt de cinci ani, azi sînt de 28. Nu-mi mai vorbi lucruri de acestea, căci mă neliniștesc, și am lipsă de pace.“ — „De pace“ . . . zise mamă sa lacrimînd.

Săraca mamă! Cât a lucrat ea să formeze inima copilului său, să planteze în ea credință și pietate, și acum își vede zădărnice tot lucrul.

Nu departe de hotel era o biserică, în care se afla o iconă, a Maicei Preacurate, făcătore de minuni. Mamă sa mergea acolo în fie care zi și se ruga ore întregi. Griji ca biserică să fie împodobită cu flori, și să ardă lumini ziua și noptea, ca ast fel parfumul și flacărele adaugîndu-se la rugăciunile ei să-l ajute. Împărția elemosină în tôte părțile, și în fie care biserică după predică, preoții recomăndau creștinilor, să se rōge pentru un muribund, a cărei pocăință nu să pôte mijloci de cât numai prin minune.

„Ce să mai fac?“ zise într'o zi mamă sa cătră un călugăr. Acesta îl rēspunde: Speră numai, căci dōr Maria cu rugăciunea sa e atot puternică, și cu un singur cuvînt zis Fiului său, se va mântui Fiul Diale.“

IV.

Era în Roma un preot, pe carele Carol îl cunoșcuse din copilăria sa, și față de care avē simpatie. Voind mamă sa să cercete tôte mijlocele, îl rōgă pe preot să vină la hotel, să-l vadă Carol, căci îi e dor de el, după ce nu l'a vādut de mulți ani.

„Îl voi primi cu multă plăcere pe Don Pio, zise Carol mamei sale, când acesta îl anunță sosirea, dar numai cu condițiunea, că nu-mi va vorbi despre religioase. Ca amic voiū să-l primesc, dar nu ca preot. Fă-l atent!“

Așa să și întimplă. Preotul ca om cuminte, să abstinu de la tot, ce l-ar fi putut cădea greū morbosului. Aū povestit multă vreme și Carol se părea, că e fericit. La despărțire Don Pio îl zise: „Eū nu mai pot face nimic pentru tine, de cum-va țiași putē fi când-va întru ajutor, aduți aminte de mine, care îți sînt tot de una amic crecincios.“ — „Te sciū eū bine, și îți sînt cu recunoștință, etă inșe de ce te rog: Eū nu voiū mai trăi de cât vre-o căte-va zile, și doresc, ca trupul meu să fie transpus în cripta familiară, te rog deci să me înșoțesci când mă vor duce la gară.“ — „Ce? dar eū voesc să fac alt ceva pentru tine.“ — „Ce?“ — „Să me rog.“ — „La ce?“ — „Tu nu mai cređi în rugăciune?“ — „Nu, eū nu mai sînt copilul de altă dată, pe care îl vedeai iubit de Don Pio cercetînd regulat biserică și ministrînd în capela vilei noastre. Eū azi nu mai cred nimic. Pentru mine nu mai există Dumnezeu: eū sînt ateū. Îmi pare rēū, că trēbue să-ți vorbesc așa brusc, dar nu pot fățari o credință, ce nu o mai am.“ — „Carol, eū nu cred că tu vorbești serios.“ — „Ba da Don Pio. Etă credeul meu: Omul e un animal perfecționat. Se nasce, suferă, se

bucură și mōre ca și dobitocele. Ca și animalul e țerînă și în țerînă se va iutōrce. Nefericirea saū norocul ce l'au adus pe lume, îl vor și nimici.“ — „Și tu te dejosesci pănă în rîndul animalelor irrationale?“ — „Dar ascultă, mie nu-mi plac discuțiile. Tu cređi ce vrei, eū eră. Dacă vrei să te rogi pentru mine, fă-o. În această eū voiū vedē o probă de afecțiune de la vechiul meu amic.“

Don Pio a început să nu-l mai contrazică. Salutîndu-l amicabil s'a retras. Mama morbosului îl așteptă afară; la privirea ei întrebătore Don Pio a rēspuns: „Aici nu se pôte face nimic fără vre-o minune, căci lui Carol îi lipsesce credința.“

După 3 zile Don Pio erăși a venit la morbos. Carol era întins pe pat, și gāfăia, din când în când mai zicea căte un cuvînt, dar tot silabă de silabă. Vēđîndu-l starea, Don Pio a început să-l recomănde sacramentele muribunților. Carol arunca o privire sēlbatică asupra lui, și se părea, că zice cele mai spurcate invective în contra religioase. Don Pio voi să-l linișcescă dar înzădar, căci Carol scōse un revolver de sub perină, zicînd: „De mai zici o vorbă, odată îmi dau creeri în vēnt!“ Don Pio gāngăvi nisce vorbe de scuse, și se grăbi să-l părăsescă.

Don Pio enără scena această mamei bolnavului, care s'a mahnit fōrte tare. Neputēndu-și stăpāni durerea, alergă la piciorole Mariei, să-și depună aici lacrimile și rugăciunile sale, ca ast fel să vadă Mama lui Isus, că Ea e speranța celor ce nu mai sperază.

(Va urma)

blice. Binevoitul a Vă declara, să scim și noi cei de la „Unirea“, ce primejdie se pregătește credincioșilor noștri de consistoriile de la Blaj și Lugos?

Așteptăm cu nerăbdare.

Revistă politică.

Franța. Senzația zilei e acum un articol apărut în „Figaro“ și subscris de prințul Mescerski, amic al țarului. Prințul cercă să dovedească, că cea mai de căpetenie cestiune ce se impune, e cestiunea unei alianțe între Rusia, Franța și Germania și în legătură cu această încetarea luptei religioase din Franța.

România. Bieții evrei, supărați că guvernul român n'a satisfăcut imediat notei guvernului american, în cauza parasitilor din România, a luat hotărârea, a nu mai acorda acestui stat nici un împrumut, până nu va da drepturile cerute poporului jidovesc.

„Deutsches Volksblatt“ din Viena își ride de această hotărâre și se miră cum de alianța evrească a ajuns la acest gând extrem, merit nu se liniștescă, ci din contră să exarcerbeze și mai mult spiritele contra evreilor.

Peninsula balcanică. Revoluția din Macedonia ia dimensiuni tot mai mari. Bandele bulgare au început să atace și pe Români, de cari se scie, că sînt supuși credincioși ai Sultanului. Valiul turcesc din Bitolia a chemat la sine pe fruntașii români din principalele comune românești și a cerut concursul lor pentru stîrpirea bandelor bulgărești. În urma acestora în mai multe comune s'au format cete armate de tineri, cari încep a alunga pe Bulgari.

Comisarul turcesc din Sofia, a cerut de la guvernul bulgar să întrevină cu putere armată pentru stîrpirea bandelor, cari neliniștesc populația. Se vor face o mulțime de condamnări.

Correspondințe.

Magiarii greco-catolici.

Reproducem după „Tribuna“ de Marț următoarea interesantă corespondință despre magiarul gr. cat. din dieceza română a Orădii-mari.

... O nouă cale bate șovinismul unghuresc, nu de ieri, ori alaltăieri, ci de mult bate această cale tendențioasă și nesinceră. E vorba de introducerea limbii liturgice magiare în dieceza Orădii, pe motiv, că statistica oficială magiară arată în 42 de parochii ale acestei diecese 40,884 gr. cat., dintre cari 23,326 sînt Magiari, 17,558 Români gr. cat., dintre cari sciu unghuresc 12,575 și numai

5143 nu vorbesc limba magiară, și totuși Magiarul din diecesa Orădii nu iaș parte pentru liturgia magiară. Și cine e amărit până la suflet de această atitudine ostilă a Orădenilor față de limba maghiară? Archidiaconul rutean al Sătmarului, Melles Emil e acela, care vîrsă lacrimi patriotice în colonele lui „Magyar Allam“ în nr. 218—219 asupra indolenței Magiarilor gr. cat. din numita diecesă. „Omne malum ab ara.“ tot răul vine de la altar. „Poporul rutean, zice „Unirea“, s'a prostit de tot și s'a sîlbătăcit, de ore ce preoțimea lui nu scie limba ruteană, nu o învață în seminar și așa preoții nu pot predica în limba poporului ca să fie înțeleși.“ Când a scris „Unirea“ această gravă acuză, a fost în deplină cunoștință a cauzei, o pot dovedi cu un martor clasic, cu dl profesor de teologie de la Muncaci, Gebe, care ascultând conversația românească a unor tineri teologi, a suspinat din adînc: „Vă mărturisesc cu regret, că teologii și fetele preoților noștri nu mai vorbesc limba poporului.“ Și ce să vezi, un fruntaș din acești preoți, al căror credincios se află în cea mai neagră miserie, în cât însuși guvernul a fost silit a esmite o comisie ministerială pentru soluțarea relor, pentru că poporul rutean n'are alt sprijinitor de cât pe Dumnezeu — acela zic, vine la noi, a ne învăța și a ne da îndrumări, cum să adunăm potcove de cai morți, când ei eș destul de făcut pe acasă. E lucru știut, că cele 7—8 parochii rutene sînt unele dintre cele mai bine dotate parochii în diecesă. Interesul ce-l pîrtă Rutenii față de aceste parochii „nolens, volens, plens.“

Compatrioții noștri ruteni au căpătat apetit, și dorul de a le fericii și pe acestea, îi neliniștesc a se amesteca în afacerile ale interne ale diecesei noastre. Bieții Ruteni strigă după pâine, nu după liturgia magiară, din care atîta înțeleg, că seceretierul din dogmele catolicilor, și preoții ruteni drept hrană le aruncă credincioșilor lor iubirea de patrie, și Rutenii cîntînd imnuri patriotice părăsesc patria, emigrînd spre America. Eă așa sciu, că preoții au primit mandat de la Christos a evangelisa, nu a magiarisa poporele. Christos n'a vorbit unghureste, totuși ne-a învățat pe toți la patriotism. Nu contează că nisce preoți slabi de inger al diecesei noastre a probat a inaugura și între noi politica Slovacului și a ședé pe doné șei în 1868 alăturîndu-se mișcării pentru înființarea episcopiei magiare de la Hajdu-Dorog, dar între acestia și credincioșii lor n'au existat nici o comunitate de idei, și când s'au văzut izolați și părășiți chiar și de credincioșii lor, n'au voit a să lua de piept mai mult cu Dumnezeu, pentru că nu au lăsat să se nască numai Unguri pe lume. Pagubă a fost dară a lega de limba clopotului un număr de 40,884 de suflete, cari pretind introducerea limbii magiare în biserică, când totă mișcarea se învîrte în jurul alor trei parochii: Macău, Careii-ruteni și Porcsalma. Nyir-Adony, Nyir-Abrány, Nyir-Acsád, Usegölb, Ovári, Pete, Cs.-Ujfalu au atîta parte din asta mișcare, cât au vînturile Ungariei la mișcarea nășipului din pustiul african. Eă acuză adusă Ordinariatului Orădan, că ar valachisa parochiile rutene, să me țerți dle Melles! dar asta curat că o scuturi din mîncea reverendei. Bănuelile deserte nu-s demne de un archidiacon. Ba atitudinea

guvernului diecesan, în cele mai multe cazuri a fost atît de concesivă față de Ruteni, concedîndu-le dreptul de a-și alege și preot, în cât a produs resens la credincioșii români și pe chestia limbii nu s'a ridicat plîngerii înaintea Ordinariatului, afară de Macău, unde majoritatea Românilor a fost suprimată de minoritatea Rutenilor și afară de Rutenii din Carei, cari pretind să li se dee preot din dieceza Muncaciului. Est mod ies ghiarele mîtei din sac, când dl Melles, își bagă lingura unde nu-l fierbe oia. Dar sfinția sa are slăbiciunea de a se ocupa și cu statistica, de unde scote un calcul statistic abătut de la adevăr, unde acesta asupra unor lucruri cunoscute de totă lumea e desfigurată fără păreche, când scim că și isvorul de unde își scote datele e atît de autentic, în cât episcopul latin a fost siliți prin pastorale a confirma datele înregistrate în acel isvor.

Când apoi mai vîd scris negru pe alb în articolul sfinției sale, cum cercă după Magiari în parochiile: Leta-mare, Sîn-Miclăuș, Cheniz și Mottinul-mic, face asupra mea aceea impresiune, ca nefericitul de odinioară, care cu felinarul aprins bătea câmpiile, ca să afle zina de ieri. Nu, că în parochiile amintite se bage cineva în samă aiurările sfinției sale, ci nu simpatizează cu ideile daale nici parochiile cele mai espuse ale districtului Sătmar. 31 ani am fost preot în Ovári, imediat după mișcările din 1868. Ovári, o parochie sîracă, constatătoare mai numai din zileri, și al căror moși și strămoși au vorbit numai românește. Promisiunile-ău acestora Calvinii, că le vor dărui loc de biserică în mijlocul satului, zidi-le-va guvernul biserică și școlă, numai să se alătore episcopiei din Hajdu-Dorog, dar în fața tuturor ispitelor au rămas neînfrînți, e drept, că ei nu mai vorbesc românește, dar de limba liturgică română nu au voit a se lăpêda pentru tot bunul lumii. Ovári se află în vecinătatea Sătmarului, dl Melles își pôte lua informații autentice, căci eș nu vorbesc din statistică ca d-sa, ci din propria experiență. De poporul nostru a fost departe și gândul a se lăpêda de limba sa liturgică, căci limba bisericii sale nu o a privit de o haină veche, pe care o poți arunca ca o netrebnică și o poți înlocui cu alta nouă, și în renegatism a vîdut tot de una o anomalie și un mare păcat, pe cum e păcat a voi să te schimbi să faci alt fel, ceea ce Dumnezeu a lăsat în alt fel. Biserica română a fost o mamă dulce, care ne-a ținut la sinul său, de aci am supt țarie și credință, de aci alipirea cătră limba și naționalitatea noastră. Natura a turnat în noi boldul acesta, zice Leo XIII. cătră episcopul Moraviei la 30 August 1901 — ca să ne iubim și apêrăm limba moștenită din strămoși. Că asta nu e așa la Ruteni, e chestie de gust, dar din această noi Români nu cerem parte. Sfinția sa Melles cercă a afla cauza acestei aparițiuni la Români. O cercă în cer, pe pămînt, în școle, în preparandii, dar nu o află; căci numai acolo nu o cercă, unde reside — în conștiința poporului român. Dar dl Melles ca toți Rutenii, cuprinși de frigurile maghiarisării asta nu voesc a o crede, ci ca să spună publicului ceva nou și original, pune vina pe seminariile domestice de băieți din Orade și Beiuș, cari cresc fitorii preoți și învățători în spirit daco-român!

Et dle Melles de al fi de trei ori archidiacon al Sătmăruului totuși nu și-o aște crede, dar pentru acest compliment nu-ți vor fi mulțumitori nici domniile conducători ai numitelor institute. Dar te întreb, preoții și învățătorii celorlalte episcopii românești, care n-au seminare pentru băieți, și ale căror stări în privința maghiarizării le așii și mai posomorite, de unde produc, după d-ta — și mai mulți preoți și învățători daco-români? Eă neg peste tot, să așii preoți și învățători daco, ci numai Români, și contingentul acestora nu ni-l dau instirtele de creștere din Oradea și Beiuș, ci ni-l liferază școlile unghrești.

Etă ce zice un ziar german neinteresat în cauză: „Mil de tineri români cercetă școlile maghiare și cu toate acestea es din ele ca Români naționaliști în sensul strict al cuvintului — șovinismul unghuresc infiltrat lor cu forța il străpun asupra propriei națiuni“.

George Șuta.

Nr. 10-1902/3

Curs de îngrijitoare.

Cu începerea de la 15 Octobrie stil nou a. e. se va deschide pe lângă Asilul de copii gr. cat. model din Blăș un curs de 6 luni pentru calificarea îngrijitoarelor (bonelor) de la Asilele permanente (állandó menedék házak).

În sensul Regulamentului pentru Asile, numai 10 candidate pot fi primite de odată, pentru aceea candidatele, care doresc să fie admise la acest curs, trebuie să-și trimită cererile până la termenul de mai sus, să se presinte în persoană la subscrișul președinte al senatului Asilului infantil.

Condițiunile de admitere sînt:

1. Să fie deplin sănătoșe și să aibă etatea de la 18—40 ani. 2. Să fi terminat cele 6 clase populare. 3. Să știe vorbi și scrie unghuresc. 4. Să aibă auș musical. 5. Să aibă purtare bună; aceea, vor avé să dovedéscă cu atestat oficios de la oficiul parochial. 6. Să plătéscă la fondul Asilului tacsă de 20 corone.

Văduvele, soșile și orfanele de învățători vor fi preferite.

Blăș, în 6 Octobrie 1902.

Ioan F. Negruti
președintele senatului Asilului.

MAI NOŪ.

Foia oficiosă de ieri publică numirea Claris. Dn *Dr. Octavian Domide*, profesor de teologie, de canonic prebendat în capitlul de Gherla.

La mulți ani!

Noutăți.

Din Diecesa Lugosului. Concurse. La oficiul și beneficiul parochial din Lunca-Cernel-superiôră, în urma denușirii parochului On. Iosif Stupinean, de paroch la Bărcea-mare și de catechet la școlile din Deva, devenit vacant, se escrie concurs public cu termenul de 15 Octobrie st. n. a. c. Emolumentele împreunate cu acest bene-

ficiu, după conscrierea conșuel din 1896, sînt de 834 cor. 26 fil. Afară de aceea mai primesc pentru administrarea filiei Vadu-Dobrei, de la întrepridătorul de cărbuni de lemn, 200 cor. ca remunerațiune anuală. — Din stipendiile aplacitate pe anul școl. 1901/2 inse neridicate, din cauza nelegitimării progresului în sindil, a supărămas o anumită sumă disponibilă. Pentru dobândirea de premii din jumătatea avansului supra-remas, se escrie concurs cu termenul de 30 Oct. a. Pentru dobândirea acestor premii pot conșurge școlarii gimnasiai gr. co-catolică români din Diecesa Lugosului.

Fundațiunile nouse. Veneratul Capitul mitrop. din Blăș, a primit zilele acestea de la dl adv. Dr. Octav. Rusu, din Sibiu Cor. 17200 în hărtii de valoare (libele de depneri și acții de la „Albina“ și „Victoria“) ca fundațiune, lăsată de Dumitra Muntean, subjude reg. în pensiune, născut în Brad, de lângă Sibiu, și mort la 19 Ian. a. c. la Sibiu. Aprôpe jumătate din fundațiunea această, e destinată pentru biserică și școlă din locul natal al fondatorului. — De asemenea a încasat prin dl avocat Dr. Gregorie Ilea, Cor. 2577-23 ca fundațiune lăsată de Iacob Pal, fost funcționar în Cluș, care a beneficiat odată și el de stipendii din Blăș.

Fondul subsidiar al preoșilor a primit 10 cor. de la Vasile Micșan, preot în Suciag, distr. Cluș. — Dar cealaltă preoș, care a oferit anumite procente din ajutorul primit de la stat, unde sînt? S'au stins entusiasmului?

Masa studenșilor academiilor din Cluș. Înregistrăm cu bucurie faptul, că ideea direcțiunii băncii „Economul“ din Cluș, a fost imitată, afară de dl Havași, care a dat 200 cor. pentru al 7. tinôr, și de direcțiunea institutului de credit „Patria“ din Blăș, care s'a grăbit a vota 400 cor. pentru doi tineri, Banca „Mielul“ din Poiana a trimis 50 cor. spre augmântarea fondului.

Hymen. Augustin Radu, cleric abs. și Aurelia Caiman din Varadia, anunță enunșia lor, care se va serba la 19 crt. n. în biserică gr. cat. din Varadia. Urările nôștre de fericire!

Congresul federațiunii „Corda Fratres“. Vineri în 3 Oct. n. s'a întrunit la Venetia conșrul federațiunii internaționale studenșezel „Corda Fratres“. Cu această ocașione studenșii români au fost împărșiiți de simpatiiile cele mai vii, mai ales din partea studenșilor italieni. La conșrul studenșii români au triumfat. Congresul a blamat procedura fostului președinte al federațiunii, Dr. Ludwig, și a guvernului unghuresc, prin care procedura s'a zădărnicit ținerea conșrului în Budapeșta. Vicepreședintele și președintele secției române, dl I. Seurtu pe care secția unghară nu voia să-l recunôscă pe motiv, că e supus unghar, a fost întărit din nou în postul său. S'a adus între altele importantul conșlus, că studenșii români din Ungaria, au să se țină în viitor de secția română a federațiunii și au de cea maghiară, cum voise Ludwig și guvernul unghuresc. După terminarea conșrului studenșii italieni vor merge, ca să viziteze România. Li-se face o primire splendidă.

Dieta. Noua sesiune a dietii s'a început Miercuria trecută. De data această ședințele se țin în noul parlament.

Umanitatea în Statele unite. După cum spune „Evening News“ din New-York, în Corinth-Nississippi un negru, carele ucise pe o femeie albă și o ciungărise a fost ars de viu. Arderea a fost amînată cu o zi, pentru ca negrul mai întâi să-și pôrlă lua rămas bun de la frate și mamă. „Lyncharea“ o a condus un comitet anume constituit, carele a încunșciântat și pe rudeniile negrului despre actul, carele avea, să se sevărăscă. Linile căilor de fer cu prilejul acesta au aranjat trenuri separate la Coriath, pentru ca să pôrlă merge acolo, cel ce doriau, să vadă esecutarea. Rășbunarea

poporul s'a început cu aceea, că dimineța o ceta de mai bine de o mie de hărbași au dat năvală asupra temnișei, în carea era deținut negrul, și învingând paza, au șos pe vinovatul afară. Au legat pe negru de un stîlp de fer, în jurul căruia erau grămădite lemne muiate în petrol. Apoi fratele muerii ucise a aprins lemnele cu o torță între urletele mulșimii. La privelișcea această au fost rezervate tribune anume pe sama femeilor și pe a raportorilor, și 20 de civili păziau rîndul bun, ca întreg lucrul să decurgă conform programului. Asta s'a întîmplat într'o parte a acelor State unite, care se mândresc, că propagă civilizatiia, și a căror secretar de stat de unăzi a edat „în numele umanității“ o notă în favorul Evreilor din România, și s'a tânguit asupra „nedreptății internaționale“, carea șilesce pe Evrei, să scape în alte țeri!

Procesul de la Sătmăru. Sub acest titlu am scris despre cunoscutul proces al pâr. Ardelean, pentru că n'a permis, ca în biserică românească să se facă rîngăciuni în limba maghiară. Pedepșă de 6 luni închisore și 400 cor. amendă, a fost redusă de tribunal la 7 zile închisore și 20 cor. amendă, și asta pe motivul, că Ardelean a avut dreptate, când a susșinut, că în biserică limba liturgică e numai limba românească.

Contra duelului. O șcire bună șosese de la Orade. Conducătorii poporațiunii au lansat un apel pentru compunerea unui juriu de onore, care să cerce a plana divergențele între cetățeni pe cale pacnică.

Convocare. La 12 crt. se va ține în Monor adunarea generală a reuniunii învățătorilor români gr. cat. din vicariatul Rodnei și protopopiatul Bistrișei și Budacul-român. — Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului va aranja la 9 Nov. n. a 13 exosițiune de vite de prășilă în comuna Racovița.

Necrolog. † Ambrosiu Pop, asessor consistorial și parochul gr. cat. al Reteagului, ajuns la debilitate finală, provédut cu șs. sacramente ale muribunșilor, și-a dat sufletul său în mânil Părintelui ceresc în 5 Octobrie, în anul 72 el etății sale, 35 al preoșiei și 6 săptămâni a vădușiei sale.

† Emilia Doboși n. Bud, soșia preotului Petru Doboși din Samoștelec, după un morb îndelungat, suportat cu paciunșă creștinéscă, împărșășită fiind cu șs. taine ale muribunșilor, și-a dat blândul și nobilul său suflet în mânil Creatorului în 5 l. c. în anul 39 al vieții și 19 al cășătoriei fericite.

În veșt amintirea lor!

Atragem atenșiunea cetitorilor noster asupra

„CALENDARULUI UNIRII“

de pe anul comun 1903, care e sub tipar și în curênd va apăre. Va cuprinde pe lângă Șematismul provinciei archidieceșane o fôrte avută parte literară cu mai multe ilustrașii cu subiecte românești și ocașionale.

Formatul e 8° mare și va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numai 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Preșul se pôrlă trimite și în timbre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Starea religioasă în prezent și chemarea preotului.

(Continuare.)

Convingerile noastre religioase nu trebuie să le simțim numai în interiorul nostru, ci să le manifestăm pe față, ceea ce credem, să intrupăm în faptă. Lipsa acesteia a fost cauza, că viața adevărat creștină așa de puțin s'a arătat afară de biserică. Cu lampa lui Diogene trebuie căutat adevăratul creștin. Și lucru e foarte ușor de explicat: vântul, care a suflat în lume a pătruns și în sanctuarul sfânt al familiei, neavând cine să-l abată; căci un singur act nereligios, o singură neobservare a preceptelor religioase din partea părinților e de ajuns, de multe ori, pentru micșorarea credinței fiilor. Urmarea acesteia a fost, că însușirea pentru idealul crucii a scăzut, biserica s'a golit. Pentru aceea noi trebuie să pășim în lume, să ne dăm pe față credința, convingerile noastre religioase și trăind după principiile creștine, să curățim atmosfera societății de bacilii omorâtori. Nu trebuie să ne înfrice opinia publică, ci cu capul ridicat, să vestim principiile religioase, pentru că nimica nu e mai potrivit pentru potențarea curajului pentru idealul sfânt, de cât chiar acesta. Dacă acesta se face, și unde se face, acolo se naște o adevărată emulație, pentru că deșteptă mulțimea adormită, sentimentele interne ale omenirii. Îndemnă pe cei mici la suflet să-și dea pe față convingerile religioase. Lucrul acesta înseamnă nu e ușor. Să nu cugetați, că lipsa de curaj pentru cuvântul Domnului, pentru legea sfântă ar fi o boală locală, morbul e lătit pretutindenea. Să pășim așa dar pe arena de luptă în număr cât mai mare. Aceasta e prima condiție, carea se recere, pentru ca viața religioasă se ocupe teren cât se poate de larg în viața publică, în viața societății. Cu cât vom fi mai mulți în luptă, cu atât vom dispune de putere mai mare și ca o consecință: cu atât va străbate viața religioasă mai tare în viața socială. Inse ce ar folosi numărul cel mare al preoților, fără activitate? Activitate apostolică mai zelosă se recere pentru regenerarea religioasă a societății. Și în ce ar putea consta activitatea aceasta? În cultura religioasă. Cu cultura religioasă trebuie să eucerim mai întâi societatea. Elementele esențiale ale culturii sînt principiile. Pe cum casa e susținută prin grindii, așa societatea prin principii. Dacă voim așa dar să regenerăm spiritul corupt al societății, trebuie să alungăm principiile contrare religioase și geniul corupt al lumii, în locul lor să plantăm principiile sănătoase ale religioase și prin acesta să ridicăm edificiul societății creștine. Preotul este așa dar izvorul, de unde pornesc rîurile strălucitoare a dreptății și principiilor religioase peste popor.

Principiile religioase nu trebuie să le manifestăm numai, ci trebuie să le să desfășurăm în întregimea lor, să le explicăm într'un mod cât se poate mai clar și mai lămurit, după modul lui de cugetare, ca așa credința, acesta anghiră absolut necesară a mântuirii, să ocupe împărăția inimii lor. Propovăduirea, explicarea principiilor religioase la clasa pretinsă cultă și la semidocti, întimpină multe greutăți, pe atunci poporul de rînd, care însetează după adevăr cu poftă neluchipuită le îmbrățosează. Religia mai lute va prinde rădăcinii așa dar în popor și ca atare și regenerarea societății de la ei să așteptă, pentru că el formeză și pe el trebuie să așezăm baza societății. Baza acesta înseamnă numai religia o poate oferi și întări, pentru că religia nu numai întărește poporul deșteptând în el puterea sleită, ci nobilitază inima, depărtând din ea pasiunile rele și vîrșă lumină în poporul încunjurat de întunec. Preotul prin acesta nu dă numai un impuls puternic la înaintarea progresului religio-moral, dar împlinește și lucrul, slujba Evangelistului, așteptând fericita nădejde și arătarea mării marelui Dumnezeu și Mântuitorului Isus Christos.

Ținta creștinismului a fost luminarea omului: „Eu sum lumina lumii, cine vine după mine, nu umblă întru întunec” zise Isus Christos. Astăzi înseamnă lumina asta este numai partea unei clase de oameni; pentru poporul de rînd e superstiția și ignoranța. Ignoranța poporului a fost piedeca, ce o întimpină toți reformatorii în misiunea lor. Cu atât mai mare piedecă formeză ea azi, când chiar și straturile mai înalte ale societății, încă e în rătăcire, chiar și în domeniul științelor profane și în special în celea naturale. Pentru că durere, nisuița de a eschide dumnezeirea din lume, a infectat chiar și știința. Zoologia în celea mai multe institute se propune elevilor după sistemul lui Darwin, eschidînd ast fel crearea omului din partea lui Dumnezeu; istoria se falsifică de dragul sistemelor filosofice, astronomia, geologia, archeologia profană toate tind indirecte spre subsăparea Genesei în special și a Testamentului vechiu în general. Cu nimic n'are mai puțină lipsă de regenerare intelectuală clasa cultă, de cât poporul de rînd, de creșterea intelectuală. Să luminăm așa dar poporul și atunci am delăturat o piedecă, ce stă în calea misiunii noastre apostolice: „Nimeni aprindînd lumina o acopere cu vas, sau o pune sub pat, ci o pune în sfeșnic, ca să lumineze întregă casa.” așa și preotul trebuie să fie ca un far, care să răspândească lumina în toate părțile, nu numai în biserică, ci pe toate terenele vieții sociale, ca să lumineze totă calea vieții, aprindînd inima și sufletul spre tot ce e bun și contribuie la înaintarea poporului. Tote momentele sale să și-le sacrifice preotul în folosul acelora, cari sînt incredințați păstoriei lui; acesta înseamnă „a păstori” și cine să abate de la datoria acesta sfîntă, nu e Apostol, este tiran, un nălmit, sau fur de fericirea fraților săi. Să lărgim așa dar sfera de activitate, estindîndu-o pe toate terenele. Să dăm impulsul spre instituirea diferitelor instituții de binefacere și tot odată să arătăm și calea și modul, cum s'ar putea

pune basă la ast fel de instituții. Instituțiile acestea vor contribui la ridicarea nivelului vieții morale, la deprinderea virtuții. Tota virtutea și cu deosebire virtutea dreptății și iubirii, presupune și înseamnă activitate; instituțiile acestea înseamnă constau chiar în activitatea dreptății și iubirii. Considerând importanța binefăcătoare a acestor reuniuni asupra formării caracterului religios al popoarelor, actualul Pontific în mai multe rînduri a îndemnat pe mireni la înființarea reuniunilor curate religioase, pentru promovarea intereselor cultului divin; cât și la înființarea reuniunilor în spirit creștin, pentru promovarea intereselor lumesci ale oamenilor. Reuniunile învățătorilor, meseriașilor, asociațiile de temperanță, institute de credit și economii — în înțelesul lor adevărat, er nu cum sînt celea mai multe în timpurile noastre — reuniuni agricole să fie întemeiate și conduse în spirit curat creștin și curat național, ca ast fel să producă rezultate îmbucurătoare pentru progresul religio-național.

(Va urma.)

CRUMIRUL

sa

călăuzul prin deșert de K. May.

—

(Continuare.)

„Alt ceva n'ai mai audî?” întrebă șeicul.

„Despre asta mă voi mai gândi. — Hamema-iî mi-au legat mîinile și picioarele și mi-au vîrit scăluș în gură. M'au lăsat acolo jos, pentru ca mai tîrziu, să mă lea cu dîșii, ca să le plătesc bani de rescumpărare. După ce s'au depărtat de lângă mine, cu toate că-mi erau legate mîinile, am apucat revolverele ce mi-au fost scăpat, când am primit lovitura în cap, și cu șese pușcături v'am trezit din somn. Acum știți totul.”

„Dar scii tu, că în cătrău a plecat crumirul?”

„Despre asta mă voi mai gândi. — Șeicule, mulțumesc lui Achmed-es-Sallah, că n'a durmit, ci a veghiat! Cele două pușcături ale lui au fost mai puternice de cât ale mele; lui ai să-i mulțumesci mult.”

„Mi-a păstrat el iapa, cămila și fica mea?”

„Acea n'a putut-o face; dar ți-le poate readuce pe toate.”

„El?”

„Da, el!”

„Dovedesce-mi-o, effendi!”

„Nimeni dintre voi nu scie, în cătrău s'a îndreptat crumirul și de aceea trebuie să așteptați până dimineață, ca să puteți ceti urmele. Este între voi cine-va, care să nu se înșele nici odată în cetirea urmelor?”

„Noi toți ne pricepem întru a ceti urmele oamenilor și animalelor.” răspuse

șeicul și de pe fețele celor alaiți am vădit că și ei erau de părerea aceea.

Să fi vădit odată acești beduini vreun apac ori comanc mergând după „urme“, atunci de sigur că n'ar mai fi fost așa de mândri! Dar n'am lăsat să mi-se observe gândul, ci am zis numai: „Atunci n'ai să porți nici o grijă, o șeicule, și putem să dormim liniștiți, de ore ce mâine dimineată toți răboinicii tăi vor recunoște urmele și ast fel îți vei recăpăta în curând proprietatea ta.“

„Domnule, nu crede!“ strigă el repede. „Roua și aerul nopții vor fi șters urmele. Nu știi tu, că o urmă numai un ceas se poate recunoște cu siguranță?“

„Eu cunosc pe unul, care și după o săptămână recunoște ori ce urmă. Lui nu-l poate scăpa nici un om pe care-l urmărește, de l'ar fugări prin lutreg deșertul Saharei.“

„Cine-l acela, effendi? Acel om trebuie să aibă ochi ca arhangelul Gabriel, care vede și prin stânci.“

„El șede aci: este Achmed-es-Sallah, prietinel și soțul meu.“

Toți se uită cu mirare la bunul Achmed, ér acesta își aruncă o privire, care aprópe mă făcu se izbucnesc în râs. El nu pricepea cu nimic mai mult, de cât ori și care alt beduin, intru recunoșterea unei urme.

„Este adevărat, effendi?“ întrebă șeicul surprins.

„Te îndoiesti cum-va? În țara sălbatică, despre care v'am fost povestit mai înainte, eu adese ori am mers după o „urmă“ mai multe luni, până ce inamicul mi-a cădut în mână. L'am urmărit peste deșerturi și lacuri, prin păduri și lunci, peste stânci și munți, prin văi și hule, peste riuri și păraie, prin orașe și sate; adese ori eram cu săptămânile de parte de el, adese ori înse și numai cu ceasurile; am întreat după el frunzele arborilor, mirosul focului, apa pârăului, muschiul pescerei și zăpada munților. Pretutindeni am primit răspuns acurat și tot de una am aflat în sfârșit pe acela, pe care-l căutam. În țara aceea Achmed-es-Sallah a călărit multe săptămâni împreună cu mine; credeți voi, că el n'a învățat nimic de la acela, care a fost învățătorul său? Achmed, spune tu însuși: te încumeti tu, a găsi pe crumir?“

Acéstă întrebare îl cam aduse în încercătură, dar după aceea răspunse în tonul cel mai hotărât: „Jor pe barba profetului, că-l voi găsi, de s'ar duce ori și în cătră!“

Acum șeicul se întorse repede către el: „Veți găsi tu și iapa, cămila și fca mea?“

Bunul Achmed își aruncă o privire întrebătoare. El începuse a înțelege procedura mea și vădând că l'am făcut semn încurajator, răspunse cu hotărâre: „Tóte le voi găsi!“

„Achmed-es-Sallah, dacă-mi readuci pe fca și animalele mele, și uciți pe tâlhar, atunci capeți de la mine doi cai, trei cămile și cinci oi. Ești îndestulit?“

O, tu, bătrân sgârcit, urmași a lui Hagar și Ismail! Așteptă numai, la moment îți voi trage o dungă peste socoteală! Eu făcui o față foarte mirată și mă informal:

„Ali-en-Nurabi, cât de mare este prețul sângelui pentru un răboinic? Am auzit, că la cele patru triburi ale Crumirilor, de cari se ține Saadis-el-Chabir, și la cele nouă triburi Rabea, de cari vă țineți voi, pentru o viață de om să plătesc cinci-zeci de cămile sau trei sute de oi.“

„Așa este.“

„Ei bine! Saadis-el-Chabir a omorât pe unul dintre ai voștri; el este supus răsunării de sânge, prin urmare singur numai prinderea persoanei sale pentru voi valorează cinci-zeci de cămile sau trei sute de oi. Dar spune-mi acum, o șeicule, în cât îți prețuiesci tu pe fca și cele două animale ale tale? Dacă Achmed-es-Sallah prinde pe crumir și-i lea prada, îți trebuie multe turme, ca să-l poți resplăti. Și tu, Ali-en-Nurabi, tu-l oferi numai doi cai, trei cămile și cinci oi! Ce zice profetul în coran? El zice: „Cine aci pe pământ dă fratelui său mai puțin de cât are să-l dea, acela i-se va lua însuși la Înviere; pentru că Allah este drept; înainte a lui toți sînt egali, și tóte ce le aveți voi, vi le-a împrumutat el.“ Așa vorbește profetul. Tu ești un necredincios, fiind că nu urmezi poruncile sale. În rugăciunea ce ai rostit-o mai înainte, nu ai zis tu: „Nu ne duce pe calea acelora, pe cari ești supărat, și nu pe calea celor rătăciți!“ Voiesci tu cu tóte acestea să mergi pe calea rătăciților?“

El privi întunecat înainte sa, dar totuși observă efectul cuvintelor mele asupra celor alaiți. De aceea el întrebă: „Domnule, știu că tu ești un hafizh, unul care cunoște coranul de-a rostul. Tu cunoști tóte cuvintele profetului și urmașilor săi; dar știi și aceea, că Allah este îndurător și milostiv. Voiesci tu să fii crud față cu acela, care ți-a dat adăpost în cortul său? Nu poate Achmed-es-Sallah să vorbească el însuși pentru sine?“

„Vorbești foarte înțeleptesc. Achmed-es-Sallah, ca bărbat și răboinic ce este, poate vorbi foarte ușor pentru sine; eu înse acum leaș cuvintele din gura lui și le pun pe buzele altuia. Astăzi te-ai supărat pe el, ér pe mine m'ai numit necredincios, și ast fel ni-e astupată gura. Va vorbi înse un altul pentru noi, unul, pe care trebuie să-l ascuți și să-l dai răspuns. Înțeleg pe bravul colonel, care șede aci lângă noi.“

Colonelul se întorse repede spre mine și întrebă:

„Drace, dar ce se întâmplă aci? Dta ai ținut o vorbire ce mi-s'a părut foarte pătrundătoare, durere înse, că n'am priceput-o. Zici că se vorbește eu, dar despre ce anume?“

„Ascultă, colonelule! După cum ți-am fost spus deja, servitorul meu iubesc pe fca șeicului. Acesta l'a făcut odinioară se spera și i-a spus un preț, pentru care avea să capeze fata —“

„Și va putea el plăti acest preț?“

„Da. El a fost mai întâiu în Constantinopole, apoi în Algeria, spre a și-l câștiga. Acum înse șeicul nu vrea să-l dea fata, chiar pentru aceea, că de ce a mers între străini, și apoi fiind că el este servitorul meu.“

„Al dtaie? El, dar ce împedecă acésta?“

„Ali-en-Nurabi m'a numit necredincios.“

„Dracul să-l lea! Cum poate el să te numescă necredincios, căci dora dta nu ești fără de credință!“

„Așa este, colonelule, dar ce să-l faci! Acum înse eu și bravul meu Achmed te rugăm să binevoiesci a peți pentru acesta pe fca șeicului. Și acésta acum în dată. Eu știu, că dta te pricepi a vorbi la inimă și știu și aceea, că lucrul este de interes și pentru dta.“

„De interes pentru mine? Explică-tel!“

„Fără de Achmed-es-Sallah este imposibil ca să fie prias crumirul. Și este dora în interesul dtaie, ca el să fie prins, de ore ce a furat calul lui Mohammed-es-Sadac Pașa.“

„Al dreptate. Prin urmare vă voi împlini cu plăcere dorința. De ore ce lucrul acesta nu suferă amănare, la moment îmi voi începe vorbirea.“

Era timpul suprem ca să se ridice, căci șeicul abia își mai putea stăpâni nerăbdarea. Colonelul începuse: „Ascutați-mă, voi bătrânii despărțământului Uelad Sebira, și tu, o șeicule Ali-en-Nurabi! Aci stă eu, un servitor fidel al profetului și un scut și pavază a stăpânului meu, care se numește Mohammed-es-Sadac Pașa. Cine cuteză a-și ridica mâna în contra mea, ori să-mi vorbească vre-un cuvânt rău? Aci șezi tu, o șeicule; sute de răboinici ascultă de cuvântul tău și mi de suflete se numără între ai tăi. Cuvântul tău este ca și un jurământ și de virful barbei tale nu este lipită nici o promisiune neimplinită. Aci șede un tânăr și brav răboinic al tribului tău. I-am auzit astăzi numele; acela sună Achmed-es-Sallah Ibn Mohammed-er-Raham Ben Șafei-el-Forabi Abu Muvajid Kholani. Pumnalul său este ascuțit ca raza sórelui și glonțul său este sigur ca judecata cea de pe urmă. El a adus bogăție mare din țări străine, poșede stima prietinelui său, care este un emir renumit din Germania, și a ucis astăzi pe un inamic, care voia să vă jefuiescă. Ali-en-Nurabi, acest răboinic brav al tribului tău și-a dăruit inima lui Mochallah, cea mai frumoasă între frumoșe. El voiesce să plătescă prețul ce i-l'ai fost cerut și va cinsti pe fca ta, cum odinioară a cinstit Avram pe soția sa Sara. Acum aud, că tu l'ai refuzat, dar sufletul meu n'o crede acésta, pentru că cuvântul unui Sebira este puternic și sigur ca el-Areș, tronul dumnezeesc, care este purtat de opt mi de colone și trei sute mi de trepte, fie care de înălțimea unei zile întregi de călătorie. Eu stău aci în locul său și peșec pentru el mâna fcei tale. Cinstea sa este cinstea mea, și rușinea sa, să fie rușinea mea! Inima ta a fost astăzi confundată în adîncimile supărării, dar Achmed-es-Sallah este bărbatul potrivit, care îți va lumina sufletul tău cu bucurii. El îți va reda tot ce ai pierdut, dacă îi dai de soție pe aceea, pe care el trebuie mai întâiu să și-o cucerească! Tu ești prietinel meu și eu sum al tău. Deie Dumnezeu, ca să rămânem frați! Ai auzit vorbirea mea și acum sînt gata să o ascult și eu pe a ta!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca populară a „Asociațiunii“: Nr. 4. **Sfaturi bune**, trei disertațiuni: despre concubinată, de E. Ungurian; despre beție, de Dr. M. E. Cristea și icône din viața populară română, de Nic. Ivan. Are pag. 45. și se vinde cu 20 bani.

Analize psihologice, lecțiuni de psihologie pentru învățământul secundar, de Dr. Iosif Blaga. Brașov 1902. pag. 109. prețul cor. 250. Această scriere a fost tipărită pe cheltuiala fondului „Coresi“ și recomandată ca manual de cl. VIII.

„**Revista Ilustrată**“, apare în Bistrița, la 1 și 15 ale fiecărui luni. Anul V. Nr. 17 de la 1 Septembrie 1902. are următorii cuprins: **Duet**, (Roman). — **Îr** cel ce rîde de mine (Poesie), de Antoniu Popp. — **Rază de lună**, de V. E. M. — **Arta și adevărul**, discursul președintelui Iosif Vulcan la deschiderea adunării generale din Bistrița a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, în 7 Septembrie n. 1902. — **Adunarea generală a „Societății pentru fond de teatru român“** în Bistrița. — **Ilustrațiuni**: Două vieți tinere. Dealurile din Arabia.

„**Convorbiri Literare**“, Nr. 9. Anul 36—1902. cu următorul cuprins: **Duiliu Zamfirescu**, **Poesii**: Unel copile. **Timpul sboră**, **Primăvară**. — St. O. Iosif, A fost

odată (Poveste în versuri, IV). — A. C. Cuza. **Învățarea meseriilor în armată**. — R. Rosetti. **Despre urmașii lui Grigore Ghika Vodă III. și originea Ghikuleștilor din Moldova**. — G. Murru. **Mihail Viteazul (sonet)**. — P. V. Haneș, o scriere necunoscută: „**Studii moldovene**“ de Al. Russo. — V. Pîrvan. **Trei traduceri din Horațiu de Al. Odobescu**. — P. V. Haneș, **Correspondința din tinerețe a lui Mihail Kogălniceanu**. — Sava Athanasiu. **Marele Dicționar geografic și geologia Carpaților (urmare și sfîrșit)**. — Il. Chendi. **Recensiuni**. — St. Nicolaescu, **Comunicări mărunte**. — Bibliografie.

Posta „Unirii“.

V. L. n. C. »Fecióra« va apăre cu unele modificări. Țineți samă de espresiaunile ce folosiți și fiți cu multă grijă în alegerea lor, altcum cea mai frumoasă idee, îmbrăcată în haluă proastă, își pierde tot farmecul. »Crucea« are o multime de defecte, samănă mai mult cu o proză rimată.

București—Pesta—Sofia—Beiuș. Espirând feriele de vară, sperăm să ne întâlnim mai adese.

V. B. Veți ave în curînd răspunsul nostru la scrisoarea trimisă.

L. F. în V. Mulțumită pentru aducere aminte, ce bine ar fi, când ai suplini întru toate pe harnicul antecesor — ne-al mai scrie câte odată vestii de acolo.

I. T. în C. Tot tacți? . . . până când?

Am primit și achitam abonamentul de la: **Bușag** pe Ian.—Martie 1902. **Tractul Șomcutei-mare** pe 1902 sem. 1. **Iloba** pe 1902. **Dr. Tr. Bistr.** din 1/4 1895—1/4 1896. **Rudabaia** pe 1902 sem. 1. **Mineii** pe 1902. **Cătina** pe 1902 sem. 2. **Reun. Reșița** pe 1902 April—Iunie. **M. Bp.** pe Iul.—Sept. 1902. **Tractul Ipului** pe 1902 sem. 2-lea. **Desmur** pe 1902 sem. 2. **Berind** pe 1901 sem. 2. și 1902 sem. 1. **Gurudău** pe 1901 sem. 2. **Aiud** pe 1901 sem. 2. 1902 sem. 1. **Mădărașul-de-Câmp.** pe 1901 și 1902. **Gherța-mică** pe Iul.—Sept. 1902. **B.-Tiha** pe 1902 sem. 2. **Somoștelec** pe 1901 sem. 2. **Cas. mes. Alba-Iulia** pe Sept.—Nov.

1902. **Orșova** (Gurghiu) pe 1900 și 1901. **Lechințioara** din 1899 până 1902 sem. 1. **Hașeg** pe 1902 sem. 2. **Dens. Lugoș** pe 1902 sem. 2. **Măhaciă** din 1898 până 1902. **Bogșa-mont.** pe 1901. **Humădoara** pe 1902. **Tractele Crasna și Vălcău** pe 1902 sem. 2.

Editor și redactor răspundător:
Aurel C. Domșa.

Premiat la **Expusețiunea internațională** din Chicago 1898.

fundată în anul 1847

aur argint și bronz

ANDERS

coronă pentru merite

Fabrica Cuișii ces. reg.

pentru lucrări în

BRIX &

proprietari ai crucii

(2) 10—12

de aur cu

în Viena I. Dorotheergasse 5. pregătesc

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL

pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candelă, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.

Cataloge ilustrate, desămănuri, fotografi și prelininare se trimit la dorință gratuit. Să primesc ori ce obiecte pentru aur, argint, ori obducere cu bronz, pe cum și ori și ce reparatur.

In atențiunea proprietarilor de pământ!

„Eliberarea pământului de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unui institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocaziune proprietarilor de pământuri se potă ajunge la împrumuturi ieftine și pe lângă condițiunile cele mai favorabile.

Acest institut dă împrumuturi pe pământuri ori și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac mai puțin ca la băncile mici, numai interesele simple.

Favorul cel mai deosebit și de neprețuit este, că cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pământul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitalului se restituiesc numai de cât în bani gata.

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unui pământ ajunge la bani ieftini și este sigur că ori și când ar înceta din viață, pământul rămâne liber de greunamînt, ér eređii mai capătă și bani gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietari de pământuri, cari au lipsă de bani să se folosescă de favorul acesta.

Pe pământuri cari sînt hipotecate la alte institute încă se dau împrumuturi plătindu-se din suma împrumutată datorita veche la respectivul institut.

La cereri de împrumuturi se recere copia cărților funduare și foia catastrală.

Prospecte detaliate cu informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiteria de mărci postale în valóre de una coronă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la :

Representanța
„Intreprinderii de Credit-Hipotecar, Eliberarea
pământului de greunamînt“,
în Sibiu (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.